

Cha'are Shalom Ve Tsedek przeciwko Francji (skarga nr 27417/95)

Za DADEL

1) Dane referencyjne

Jurysdykcja: Europejski Trybunał Praw Człowieka

Data wyroku: 27 czerwca 2000 r.

Link do pełnej dokumentacji sprawy:

<http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-58738>

2) Fakty

Skarżący twierdzi, iż jest ofiarą naruszenia przez Francję artykułu 9 Konwencji, samostnie i w zbiegu z artykułem 14.

Skarżąca organizacja, Cha'are Shalom Ve Tsedek, jest ruchem mniejszościowym, który oddzielił się od Centralnego Żydowskiego Konsystorza w Paryżu („ACIP”). W skład Konsystorza wchodzi kongregacje reprezentujące większość grup religijnych judaizmu, za wyjątkiem liberałów i skrajnych ortodoksów, takich jak Cha'are Shalom Ve Tsedek.

Cha'are Shalom Ve Tsedek liczy obecnie sześciuset członków i około czterdzieści tysięcy sympatyków, którzy w samym tylko rejonie Paryża prowadzą dwadzieścia sklepów mięsnych, dziewięć restauracji i pięć stołówek. Członkowie tej grupy przestrzegają najsurowszych zasad ortodoksyjnego judaizmu. W szczególności, członkowie Skarżącego pragną wykonywać ubój rytualny według reguł surowszych niż te stosowane przez rzeźników Centralnego Żydowskiego Konsystorza w Paryżu, w zakresie poddawania zabijanych zwierząt badaniu w kierunku oznak choroby lub innych nieprawidłowości. Mięso takie w języku jidysz określa się jako „glatt”, czyli „gładkie”. Aby mięso zostało zaklasyfikowane jako „glatt”, zabite zwierzę nie może posiadać jakichkolwiek śladów „nieczystości”, czyli na przykład śladu przebytej choroby, w szczególności w płucach.

Ubój rytualny dopuszczony jest przez prawo francuskie, a także przez Konwencję Rady Europy o ochronie zwierząt przeznaczonych do uboju oraz europejską Dyrektywę z dnia 22 grudnia 1993 r. W prawie francuskim kwestię tę reguluje Dekret Nr 80-791 z dnia 1 października 1980 r. Prawo to zakazuje wykonywania uboju rytualnego w miejscu innym niż ubojnia oraz wymaga, aby ubój taki wykonywany był wyłącznie w ubojniach upoważnionych przez organy religijne, które z kolei uzyskały wcześniej stosowne pozwolenie Ministra Rolnictwa. W przypadku braku takiego pozwolenia, prefekt okręgu administracyjnego (departamentu), w którym położona jest ubojnia, może wydać pozwolenie indywidualne.

Zdaniem Skarżącego rzeźnicy rytualni pracujący na podstawie uprawnień nadanych przez jedyny zatwierdzony przez Ministra Rolnictwa organ religijny – Beth Din lub sąd rabiniczny ACIP, nie badają już dokładnie płuc zabijanych zwierząt. Skarżący podniósł, że w związku z tym, aby zapewnić swoim wyznawcom dostępność mięsa koszernego „glatt”, zmuszony jest dokonywać uboju nielegalnie i sprowadzać mięso z Belgii.

Dnia 11 lutego 1987 r. Skarżący wystąpił o zgodę rządu na wydawanie upoważnień do uboju rytualnego. Wniosek został potraktowany odmownie decyzją z dnia 7 maja 1987 r. W uzasadnieniu wskazano, że stowarzyszenie nie jest wystarczająco represen-

tatywne dla francuskiej społeczności żydowskiej i nie stanowi związku wyznaniowego w rozumieniu Rozdziału IV Ustawy z dnia 9 grudnia 1905 o rozdziale kościołów i państwa. Apelacje do Sądu Administracyjnego w Paryżu, a następnie do Rady Stanu (*Conseil d'Etat*) zostały oddalone.

Jednocześnie, wraz z postępowaniem o uzyskanie pozwolenia, Skarżący wystąpił do prefekta departamentu Deux-Sèvres z wnioskiem w imieniu trzech rzeźników rytualnych, członków stowarzyszenia, o indywidualną zgodę na wykonywanie uboju rytualnego w zakładzie położonym w tym departamencie. Dnia 29 kwietnia 1987 r. prefekt wydał decyzję odmowną, uzasadniając ją tym, że art. 10 § 3 Dekretu Nr 80-791 z dnia 1 października 1980 r. upoważnia prefekta do wydania rzeźnikom zgody indywidualnej tylko w przypadku braku zatwierdzonego przez władze państwowe organu religijnego dla danego wyznania. Dla tego regionu pozwolenie uzyskał już wcześniej Wspólny Komitet Rabiniczny ds. Uboju Rytualnego. Odwołanie do Sądu Administracyjnego w Poitiers zostało oddalone, a Rada Stanu utrzymała w mocy postanowienie sądu.

Skarżący oświadczył, że odmowa przez rząd możliwości nadawania przez Skarżącego uprawnień do wykonywania uboju rytualnego, podczas gdy ACIP takie pozwolenie uzyskał, stanowi naruszenie prawa Skarżącego do uzewnętrzniania swej religii przez praktykowanie obyczajów religii żydowskiej. Skarżący powołał się na przepis art. 9 Konwencji, samoistnie i w zbiegu z art. 14. Ponadto Skarżący podniósł, iż, tak samo jak ACIP, jest w istocie „organem religijnym” dla celów Dekretu z 1980 r., regulującego kwestię uboju rytualnego, gdyż obie te organizacje są stowarzyszeniami liturgicznymi w rozumieniu ustawy z 1905 r. o rozdziale kościołów i państwa. Jedyna różnica polega na liczebności obu tych stowarzyszeń liturgicznych, ponieważ ACIP zalicza do swoich wyznawców większość Żydów z różnych odłamów judaizmu we Francji, podczas gdy organizacja Skarżącego posiada zaledwie 40 tys. członków. Skarżący podkreślał ponadto, że władze francuskie wydają bez ograniczeń pozwolenia na wykonywanie uboju rytualnego przez muzułmanów, bez jakiegokolwiek zagrożenia dla porządku publicznego lub zdrowia publicznego.

3) Dopuszczalność skargi

Skarga została uznana za dopuszczalną.

4) Ocena merytoryczna

Trybunał wskazał, że ubój rytualny stanowi istotny aspekt praktykowania religii żydowskiej. Zatem ubój rytualny podlega przepisom art. 9 Konwencji. Ponadto Trybunał wskazał, że nie uregulowany ubój rytualny jest niedopuszczalny oraz że, jeżeli ubój rytualny ma być wykonywany, musi być uregulowany przez organy władzy publicznej. A zatem, wydając pozwolenie dla ACIP, rząd w żaden sposób nie naruszył niczyjej wolności uzewnętrzniania religii.

Trybunał stwierdził, że do naruszenia art. 9 doszłoby jedynie wówczas, gdyby skrajnie ortodoksyjnej grupie Żydów uniemożliwiono spożywanie mięsa z powodu nielegalności uboju rytualnego. W tym konkretnym przypadku jednak Skarżący ma możliwość skorzystania z innych rozwiązań. Jego członkowie mogą bez przeszkód nabyć mięso „glatt” w Belgii. Ponadto istnieją sklepy mięsne nadzorowane przez ACIP, w których sprzedaje się mięso „glatt” z certyfikatem wystawionym przez Beth Din. Trybunał wskazał, że z uwagi na fakt, iż sprawa wchodzi w zakres przepisu art. 9 Konwencji, zastosowanie ma także art. 14. Trybunał uznał, że różnica w traktowaniu ACIP i

Cha'are Shalom Ve Tsedek miała ograniczony zakres. Rząd uczynił tę różnicę w dążeniu do słusznego celu, jakim jest ochrona zdrowia i porządku publicznego. Trybunał podkreślił także przysługującą Państwu swobodę w negocjowaniu stosunków państwo-kościół. W tym przypadku zachowana została zasada proporcjonalności zastosowanych środków (ograniczenia nałożone na rzeźnię) w stosunku do celu.

5) Orzeczenie

Trybunał stwierdził, iż nie miało miejsca naruszenie art. 9 Konwencji w zbiegu z art. 14.